

UITGANGSPUNTEN WELKE KUNNEN LEIDEN TOT EEN ZINVOLLE EN VERANTWOORDE INTERPRETATIE VAN COMPOSITIES VAN SCHUBERT

Auteur: Willem Brons

Voor de weergave van met name de sonates is het van fundamenteel belang dat de vertolker beschikt over een diepgaand structureel inzicht. Hiermee bedoel ik niet in de eerste plaats de vorm van een compositie, maar met name de manier waarop de frasen gebouwd zijn en vooral ook - en dat is eigenlijk nog veel essentiëler - de manier waarop de ene frase voortkomt uit de ander en hoe de ene zin de ander voorbereidt, waarbij het spanningsverloop op de voet gevolgd wordt aan de hand van alle muzikale elementen zoals : melodie, harmonie, ritme, klankkleur, dynamiek, schrijfwijze, tekst etc. Onontbeerlijk is uiteraard ook - en dat blijkt al uit het bovenstaande - een intense aandacht voor de grote lijn en het consequent daaraan vast blijven houden. Een overtuigende realisatie van die grote lijn wordt aanzienlijk vergemakkelijkt door een zo groot mogelijke stabiliteit in tempo. Een interessante aanwijzing in deze richting lezen we in een brief van Schubert aan uitgever Probst naar aanleiding van het laatste deel van het Trio opus 100 :

"...und sehen Sie besonders im letzten Stück bei Veränderung des Taktes auf fortwährend gleichmässiges Tempo."

Overigens komt de samenhang - b.v. in een sonate - het beste tot zijn recht als men zich ervan bewust wordt dat er tussen de delen onderling dikwijls sprake is van proportionele tempoverhoudingen. Als men b.v. in het tweede deel - "Andantino" - van de sonate in A gr. D 959 het tempo niet te langzaam neemt, dan klinkt het hierop aansluitende Scherzo alleen dán op een volstrekt natuurlijke wijze als men uitgaat van een tempoverdubbeling. Hiermee vermijdt men extremen die aan het wezen van Schubert voorbijgaan. In dit verband is het zinvol om erop te wijzen dat bij Schubert uitersten in tempo veel minder vaak voorkomen dan b.v. bij Beethoven of latere componisten. Hij heeft een grote voorkeur voor vloeiende bewegingen. Typerende aanduidingen - vooral in de liederen - zijn bij hem : "nicht zu geschwind" of "nicht zu schnell". Ook bij het rubato is, evenals bij de tempi, een natuurlijke aanpak van fundamenteel belang. Het zou zo moeten zijn dat het rubato de beweging ondersteunt, de structuur verduidelijkt - b.v. bij Schuberts fascinerende modulaties - waardoor de diepere betekenis nog duidelijker aan het licht komt. Eigenlijk zou men vooral op dit punt Schubert op dezelfde wijze moeten uitvoeren als Mozart - een componist waartoe Schubert zich sterk aangetrokken voelde.

Onontbeerlijk voor de interpretatie is ook het besef dat in Schuberts muziek zoveel vitale dans-elementen voorkomen, zelfs in episodes waar je dat juist niet zou verwachten, zoals in het tweede deel van de sonates D 959 en D 960. Met name in de laatste sonate is het dansritme in de linkerhand een tegenwicht tegen de intense melancholie in de bovenstem.

Een fijnzinnige uitvoering van de talloze begeleidingsfiguren vraagt veel muzikaal begrip en een intensieve en inventieve studie.

Inzicht is zeker ook vereist in de betekenis van de talrijke accenten die Schubert noteert. Men moet zich altijd afvragen wat de beweegreden van de componist geweest kan zijn. Een uniforme weergave is zonder meer geestdodend en kan nooit de bedoeling zijn geweest. Wat wèl de bedoeling zou kunnen zijn is een vocaal gedachte benadering waarbij een bepaalde noot of groepje noten iets meer aandacht krijgt: hetzij door deze iets luider te nemen, iets later, iets...zachter (!) of door er eenvoudig nog iets beter naar te luisteren.

Om Schubert werkelijk te kunnen spelen moet men over virtuositeit beschikken, maar dan wel een virtuositeit die met name betrekking heeft op (subtiele) klankbeheersing - want welke componist schrijft er zo vaak matenlang "pp" -, op de stemvoering, de meerstemmigheid in één hand en een genuanceerde weergave van talloze repeterende noten, zowel in de melodie als in de begeleiding. Het spreekt vanzelf dat deze virtuositeit nooit als doel voorop mag staan. Ook hier geldt weer dat natuurlijkheid het allerbelangrijkste is.

Bij het vertolken van Schubert moet de piano zingen. Zelf schreef Schubert in 1825 :

"...Einige versicherten mich, dass die Tasten unter meinen Händen zu singenden Stimmen würden, welches wenn es wahr ist, mich sehr freut...."

Duidelijker kan het eigenlijk niet geformuleerd worden.

Tenslotte nog dit: Schuberts emotionele impact is onbegrijpelijk veelomvattend en diepgaand. Om deze volkomen te doorgronden zou je een heel leven nodig hebben. Om hieraan muzikaal gestalte te geven is behalve instrumentaal/artistiek vermogen onontbeerlijk: bescheidenheid tegenover een genie, integriteit, oprechtheid en wat uit het bovenstaande is gebleken: natuurlijkheid.